

Kommunal planstrategi Sør-Varanger Kommune

2016 – 2019

*En
grensesprengende
kommune*

Engasjerte
Grensesprengende
Modige
Serviceorienterte
Tilgjengelige
Helhetstenkende

Forord

Sør Varanger er en kommune med mange muligheter. Måten samfunnet taklet utfordringene som oppsto ved året 2015, ble også en tydelig bekreftelse på at mange av disse mulighetene ligger i kraft av innbyggerne selv.

Styrken av et samfunn som kan mobilisere krefter og omstille seg på kort varsel er uvurderlig når man skal inn i nye og spennende tider.

Et samfunn med grobunn for nye tanker, ideer og mål krever en kommuneplanlegging som evner å ta disse konstruktive kreftene videre på en god måte. Den kommunale planstrategien er et viktig innledende ledd i utformingen av planer som best mulig skal reflektere den retningen man samlet sett ønsker å gå.

Oversikt er viktig, og den kommunale planstrategien gir grunnlag for å sammenfatte og klargjøre hvilke planer som allerede foreligger, samt hvilke som er representative for dagens situasjon og utfordringene i den kommende periode.

Kommunestyret skal minst en gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien for den nye perioden skal på best mulig måte reflektere samfunnsutviklingen og tilrettelegge for planer som gjenspeiler dette behovet i form av handling.

Med vennlig hilsen

Ordfører Rune Rafaelsen

Innhold

Innledning	4
1. Den kommunale planstrategien for Sør Varanger	5
1.1 <i>Et viktig verktøy for videre planutforming</i>	5
1.2 <i>Nasjonale og regionale føringer</i>	6
1.3 <i>Planleggingens mål om samordning og medvirkning</i>	7
1.4 <i>Erfaringer fra tidligere planstrategi</i>	7
2. utfordringer og planbehov i Sør Varanger kommune	8
2.1 Levekår og livskvalitet	8
2.1.1 <i>Folkehelse</i>	8
2.1.2 <i>Barn og unges oppvekst</i>	10
2.1.3 <i>Helse, omsorg og velferd</i>	11
2.1.4 <i>Alkoholpolitisk handlingsplan</i>	13
2.1.5 <i>Idrett og fysisk aktivitet</i>	14
2.2 Samfunns – og næringsutvikling	15
2.2.1 <i>Næringsutvikling</i>	15
2.2.2 <i>Utviklingen av Kirkenes by</i>	16
2.2.3 <i>Boligpolitikk</i>	17
2.3 Infrastrukturen i Sør Varanger	18
2.3.1 <i>Havneområder</i>	18
2.3.2 <i>Digital og fysisk infrastruktur for IKT</i>	19
2.3.3 <i>Veier og samferdsel</i>	21
2.3.4 <i>Vann og avløp</i>	22
2.4 Miljø og klima	22
2.5 Samfunnssikkerhet og beredskap	23
Tabell over Planbehov	25

Innledning

Utgangen av året 2015 preges naturlig nok av konkursen ved Sydvaranger Gruve A/S, så vel som den utfordrende flyktningkrisen. Konkursen i gruva innleder en periode med omstillingstiltak, hvor godt samarbeid og nytenkning vil gi gode arbeidsplasser for fremtiden.

Til tross for utfordringene med en omfattende omstillingsprosess, vil det være et stort fortrinn å kunne vektlegge *mulighetene* som oppstår med en slik situasjon. Samarbeid, gode ideer og «ståpåvilje» er viktige nøkkelord for å utnytte disse.

Næringsutvikling skal kunne bidra til å skape mange arbeidsplasser, men samtidig legge opp til en bærekraftig utvikling som ivaretar miljøet og hensynet til at det skal være attraktivt å leve og bo i kommunen.

Selv om den næringsmessige omstillingsprosessen vil ha stort fokus i den kommende periode, er det like viktig å planlegge for aktivitet som utspiller seg utenfor næring og arbeidsliv. En viktig forutsetning for å nå kommunes mål om befolkningsvekst, er et godt utviklet kommunalt tjenesteapparat innenfor utdanning, helse, kultur og idrett. Dette er blant annet avgjørende for å tiltrekke nyetablerere som skal skape en tilværelse i kommunen.

Planlegging handler til syvende og sist om folk og deres miljø, og det er viktig å nå ut til befolkningen med planprosessene. Et ledd i en slik positiv utvikling er at innbyggerne på en enkel måte kan gjøre seg kjent med hvilke tjenester kommunen kan tilby og hvordan forbedring av disse er mulig. Det vil derfor være viktig å stimulere til medvirkning i planleggingen, hvor kommunen har ambisjoner om å øke engasjementet fra "folk flest".

1. Den kommunale planstrategien for Sør Varanger

Kommunens planbehov skal drøftes i lys av de samfunnsmessige utfordringene man står overfor. Dette er forankret i plan og bygningsloven gjennom at planstrategien skal; ”omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden”.

En god forståelse av samfunnets utfordringer og muligheter er altså en viktig forutsetning i arbeidet med strategien. Samtidig skal strategien vedtas tidlig i kommunestyreperioden, hvor man ikke nødvendigvis har den fulle oversikt over utfordringsbilde og planbehov. Med oppstart av planstrategiarbeidet, innledes imidlertid en prosess hvor kunnskapsinnhenting og dokumentasjon vil stå sentralt innenfor mange områder, og hvor samfunnets utfordringsbilde blir mer klart etter hvert. Det er på bakgrunn av denne prosessen at man i neste ledd vil kunne begynne å arbeide med konkrete planer.

I den ovenfor nevnte prosessen vil det også være avgjørende at man trekker inn kommunens fagansvarlige personer på et tidlig tidspunkt i arbeidet, og dermed lettere kunne fange erfaringsbaserte problemområder innenfor hvert felt. Dette vil kunne gi klarere føringer rundt den planmessige retningen man ønsker å bevege seg mot innenfor hver sektor. Til å underbygge veivalgene man gjør underveis i arbeidet, har man tallmateriale å støtte seg til statistikkdatabaser tilknyttet kommuner for eksempel gjennom KOSTRA-tallene. Den tidlige inndragningen av ansvarlige fagpersoner har vært et bevisst valg i kommunens arbeid med den kommunale planstrategien.

Som bidrag til den overordnede samfunnsforståelsen, er det også positivt at kommunen relativt nylig har utarbeidet og vedtatt kommuneplanens samfunnsdel for perioden 2014 – 2026. Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og skal omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Da arbeidet med kommuneplanen krever en omfattende forståelse av samfunnsbildet, vil dette dokumentet være viktig for utarbeidelsen av planstrategien. Samtidig må man ta forbehold om de store endringene i 2015 og konsekvensene disse vil få fremover.

1.1 Et viktig verktøy for videre planutforming

Kommunal planstrategi er først og fremst et viktig verktøy i plan - og bygningsloven, hvor formålet er å klargjøre hvilke planer kommunen bør starte opp, revidere eller videreføre. Som det er redegjort for over, skal planstrategien legge grunnlag for den videre planprosessen, som gjennom utarbeiding av vedtak av samfunnsdel, arealdel og handlingsdel/økonomiplan blir sluttført i den samlede kommuneplanen (Aarsæther, 2012). Planstrategien medvirker derfor til å styrke den politiske styringen og gi en bedre og mer systematisk vurdering av kommunens planbehov, slik at kommunen bedre kan møte dagens aktuelle utfordringer.

Planstrategien er også et verktøy for å vurdere kommunens plansystem og planressurser i kommunestyreperioden. Først når man setter planbehovet «der ute» opp mot denne vurderingen, vil man få en realistisk tilnærming til hvilke planer man kan ta mål om å gjennomføre i den kommende periode. Planarbeid er et ressurskrevende arbeid, hvor man legger beslag på tid og arbeidsressurser. Man må derfor måle behovet for ulike planer etter en tenkt resultatoppgåelse.

Det er kommuneplanen som på overordnet nivå gir føringer for kommunens fremtidige planlegging, og den kan dermed sees som et strategisk dokument og virkemiddel for kommunens utvikling. Kommuneplanen består av en samfunnsdel og en arealdel, hvor det som nevnt foreligger en kommuneplan (samfunnsdel) for kommunen som var vedtatt i 2014.

Arealdelen skal ferdigstilles og vedtas i 2016.

I planstrategien skal man etter generelle føringer bestemme om gjeldende kommuneplan helt eller delvis skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. I en slik vurdering bør det legges til grunn at kommuneplan samfunnsdel nylig ble vedtatt, med det nevnte forbehold om de store samfunnsmessige endringene i 2015.

Planene som planstrategien skal lede ut i, skal utformes etter ulike hensyn og rammeverk. Typiske benyttede kategoriseringer av planer er kommunedel-, tema- og sektor(fag)planer. En dypere kategorisering av forskjellene mellom de ulike plantypene vil ikke bli behandlet her, men man kan si at tema- og sektorplaner i større grad representerer interne planer for særlig involverte aktører, mens kommunedelplaner har lovpålagte prosesskrav om medvirkning fra den øvrige offentlighet etter plan og bygningsloven. I noen planer vil det være helt nødvendig å sikre medvirkning og forankring slik at man kan gjøre plan til handling.

Overordnet sett skal planstrategien gi **bedre og mer behovsstyrt planlegging**, hvor man gjennom hele planstrategiprosessen kan operere med en tilnærming som omfatter stegene; **1. Hvor står vi, 2. hvor vil vi, og 3. hvordan kommer vi oss dit.**

1.2 Nasjonale og regionale føringer

Kommunen underlagt føringer fra statlig så vel som regionalt nivå. Dette omfatter tematiske retningslinjer innenfor bærekraftig og miljøvennlig forvaltning av naturressurser, omstilling til lavutslippssamfunn og arbeidet med å utvikle et innovativt og kunnskapsrettet næringsliv. I tillegg omfatter føringene organisatoriske aspekter, hvor blant annet effektivisering i behandlingen etter plan- og bygningsloven skal fremmes, samt styrkingen av den regionale styringen gjennom fylkeskommunen som et bindeledd mellom lokalt og statlig nivå.

Overordnet kan man si at samordning av de ulike nivåene i planleggingshierarkiet (kommune, fylke og stat) er stikkordet for den fremtidige planleggingen. Dette betyr blant annet at den kommunale planstrategien må sendes på høring til statlige og regionale organer, samt nabokommuner. Et samordningsprinsipp gjelder også innenfor kommunen og dens sektorer. Dette vil bli ytterligere utdypet i neste delkapittel.

Konkret i forhold til utarbeidelsen av denne kommunale planstrategien, vil kommunen være pålagt å innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner.

1.3 Planleggingens mål om samordning og medvirkning

I plan- og bygningsloven fremmes den samordnede funksjonen i planleggingen slik: "Planleggingen skal fremme helhet ved at sektorer, oppgaver og interesser i et område ses i sammenheng gjennom samordning og samarbeid om oppgaveløsning mellom sektormyndigheter og mellom statlige, regionale og kommunale organer, private organisasjoner og institusjoner, og allmennheten". I denne sammenheng er den kommunale planstrategien viktig i å drøfte og avklare behov for generell samordning av de ulike sektorens oppgaver, så vel som interkommunal planlegging. Dette kan gjelde både innenfor arealplanlegging, så vel som planlegging for helsesektorens tjenesteyting.

Et område hvor behovet for samordning kommer særlig til uttrykk, er gjennom samhandlingsreformen for helse, som er forankret i folkehelseloven. Det er fastsatt fra nasjonalt hold at folkehelse skal implementeres i alle planer. I praksis forutsetter dette et sterkt samarbeid, hvor det vektas i planleggingen at menneskers helse og trivsel er påvirket av satsning på helse og idrett, men også hvordan det planlegges innenfor næringsområdet og kommunale tekniske tjenester.

I tillegg til å skape sterke bånd mellom sektorer i kommunen, skal man også skape engasjement og medvirkning i befolkningen. Her ligger det blant annet nasjonale forventninger om at IKT skal spille en større rolle i forenklingen av planprosesser og dermed gi bredere innsyn og medvirkning fra befolkningen.

1.4 Erfaringer fra tidligere planstrategi

Gjennom den forrige planstrategien har man gjort seg noen erfaringer som må benyttes i arbeidet med den nye planstrategien. Vedlagt dette dokumentet ligger tabellen over planer som var med i den forrige planstrategien, sammen med en vurdering om planene er gjennomførte eller ikke. Det går tydelig frem at mange av planene ikke er gjennomført eller fulgt opp på den måten den tidligere planstrategien la opp til.

En viktig årsak til at mange av planene ikke er gjennomført er at den forrige planstrategien ble enstemmig vedtatt uten særlig diskusjon. Dette har medført til at man i ettertid ikke har fulgt opp planstrategien på tilstrekkelig måte, og man har heller ikke prioritert og satt av tilstrekkelig med ressurser for å følge opp planene. En annen mulig årsak til at mange av planene ikke er blitt tilstrekkelig fulgt opp, er at ansvarsfordelingen for de ulike planene ikke var fastsatt i planstrategien. Man hadde heller ikke fastsatt når planene skulle være ferdig utarbeidet.

I den nye planstrategien bør man få til mer diskusjon rundt de ulike planene og hvorvidt de skal ta for seg enkelte prinsipielle spørsmål.

Det å bedre kunne evaluere planarbeidet i etterkant vil også være viktig, og er derfor innarbeidet i den nye planstrategien.

Den siste av 2 **tabeller** i planstrategidokumentet gir en oversikt over plangjennomføringen fra forrige periode. Som det fremkommer her, er det mange planer som ikke er gjennomført (merket rødt) i forhold til gjennomførte planer (merket grønt).

2. utfordringer og planbehov i Sør Varanger kommune

Som beskrevet innledningsvis er planstrategien et verktøy for å danne fornuftige planer. En kartlegging med bakgrunn i kommuneplanen og dagens utfordringsbilde er derfor en nødvendig del av planstrategien. I denne delen av planstrategidokumentet vil det gis en overordnet tilstandsbeskrivelse av ulike temaområder i kommunen, og fremheve viktige utfordringer og tilhørende planbehov.

I siste del av planstrategidokumentet fremstiller den første **tabellen** en oversikt over hvilke planer som man tenker å gjennomføre i kommende periode, hvor oppstart og ferdigstilling er fremhevet, i tillegg til det politiske utvalget som er ansvarlig.

2.1 Levekår og livskvalitet

Levekår og livskvalitet er viktig for et samfunn. Det økonomiske ressursgrunnlaget for et lønnsomt næringsliv kan være dekket, men om folk ikke har et sosialt, kulturelt og helsemessig tilbud, vil man ikke kunne klare å holde på den avgjørende arbeidskraften. At man fremmer levekår som ser de unge er viktig i et slikt arbeid, hvor man gjennom planlegging i dag legger grunnlaget for deres ønsker å skape seg en voksentilværelse i kommunen. Hva vil da være mer naturlig enn å styrke deres medvirkning og stemme f.eks. gjennom ungdomsrådet i Sør Varanger?

Styrkingen av medvirkning for grupper i samfunnet som sjelden blir hørt er viktig. Eldre mennesker kan man typisk se for seg at faller innunder en slik gruppe.

2.1.1 Folkehelse

Folkehelse defineres som befolkningens helse og hvordan helsen fordeler seg i befolkningen.

Som resten av landet bærer Sør-Varanger samfunnets helsetilstand preg av økning i livsstilsrelaterte sykdommer, økende antall eldre og en økning i lettere psykiske helseplager spesielt blant barn og unge. Også i Sør-Varanger varierer helseforskjellene systematisk langs sosiale dimensjoner. Det vil si at sosiale helseforskjeller i stor grad påvirkes av samfunnsbetingete muligheter og begrensninger, i tillegg til familiære og individuelle forhold og egenskaper. En utjevning av sosiale ulikheter bør derfor ligge godt forankret og som et bakteppe for alt folkehelsearbeidet i kommunen.

Ansvaret for å fremme og utjevne befolkningens helse er løftet ut av helsesektoren og lagt til kommunen som sådan. Tilgangen på virkemidler er dermed mye større, og kommunene skal ta i bruk alle tjenester for å utjevne helseforskjeller og fremme befolkningens helse. Samtidig skal fokus dreies over til de bakenforliggende faktorer som bidrar til skjevfordeling av helsa. I praksis vil dette for Sør-Varanger kommune tilsa at folkehelsearbeidet ikke er fullstendig før vi kan si at vi vurderer og tar hensyn til sosial fordeling av både folkehelseutfordringer og folkehelseiltak.

En systematisk prioritering av barn, unge og tidlig innsats kan gi kommunen gjennomgripende helsegevinster på sikt og spesielt vil helsestasjon, barnehage og skole vil være viktige tjenester i folkehelsearbeidet. Kvello-modellen, tverrfaglig samarbeid og tidlig innsats for barn og familiers psykiske helse, må fortsatt prioriteres av tjenestene.

Folkehelseloven pålegger kommunene å utarbeide en samlet oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer, og samtidig identifisere hovedutfordringene som er viktigst å ta tak i først.

Sør-Varanger kommune er godt i gang med å utarbeide oversiktsdokument over helsetilstand i befolkningen og påvirkningsfaktorer, og samtlige fagenheter vil i løpet av januar måned ha klar folkehelse rapportering fra egen enhet. Sammen med nasjonale statistikker, avholdte referansegruppemøter og lokal kunnskap vil det gi oss oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer. Spesielt er påvirkningsfaktorer/årsaksforhold viktig som grunnlag for planstrategier og folkehelseiltak. Oversikten vil danne grunnlaget for politiske beslutninger og prioriteringer.

Utfordringer

Foreløpige tall og nasjonale folkehelsebarometer for 2015 viser at Sør-Varangersamfunnet har flere folkehelseutfordringer vi må fokusere på.

Overvekt og livsstilssykdommer er fortsatt økende i Sør-Varanger kommune, og folkehelsebarometer viser en økning over landsnivået av psykiske plager hos barn og unge. Selv om vi ligger under landsnivået på medisinerede psykiske lidelser. Som i resten av landet er sosiale ulikheter økende i vår kommune, noe som gir økte helseforskjeller. Antall eldre i Sør-Varanger kommune øker og regjeringen har satt aktive eldre på dagsorden, noe som også forplikter kommunene. Sør-Varanger kommune har en høyere andel uføretrygdede i aldersgruppen 18-44 år enn landet for øvrig. I aldersgruppen 45 år og eldre er andelen som bor alene høyere enn i landet som helhet og enslige forsørgere er flere enn landsgjennomsnittet. Også andelen barn som bor i husholdninger med lav inntekt er høyere enn for landet for øvrig. Dette er noe vi må ta høyde for i vår boligpolitiske plan, på lik linje med at også innvandrerandelen er økende. Innvandrere utgjør en viktig arbeidsressurs i Sør-Varanger kommune, på samme tid som innvandrergrupper utgjør en utfordring med tanke på andre folkehelseutfordringer.

Sør-Varanger samfunnet er inne i en ny omstilling grunnet gruvekonkurs, noe som setter store krav til samfunnet som helhet rager høyt på listen over negative faktorer på befolkningens helse.

Frivillige lag og foreningsliv står sterkt i Sør-Varanger kommune, og Sør-Varanger kommunes samarbeid med frivilligheten er avgjørende for videreutvikling av et godt folkehelsearbeid.

Planbehov

Et viktig grep for å sikre at folkehelsesatsningen i Sør-Varanger er at alle kommunale virksomheter og foretak får ansvar for å innarbeide helsefremmende arbeid som en del av virksomhetspraksisen og eget planverk. Folkehelse skal derfor ikke omtales i eget planverk.

2.1.2 Barn og unges oppvekst

Når det gjelder skolestruktur, har Sør-Varanger kommune 11 skoler, med til dels svært få elever på enkelte av dem.

Kommunen har en visjon om at barn og ungdom skal preges av høy sosial og faglig utvikling. Dette oppnås gjennom oppvekstmiljø basert på trygghet, trivsel, tilhørighet og tilgjengelighet. I tillegg har kommunen som mål å være dyktig til å se oppvekst i helhet, fra barnehage til videregående.

Det er også viktig å ta vare på mangfoldet i kommunen gjennom å planlegge å tilrettelegge undervisning og aktiviteter som spenner bredt. Kommunen har flere barn og unge med ulike internasjonale bakgrunner.

I tillegg er også Sør-Varanger en samisk kommune, hvor det er viktig å bidra til at barn og unge med denne bakgrunnen kan ha muligheten til å ta del i formidling av kunnskap og tradisjoner.

Utfordringer

I plan- og bygningsloven er det krav om at barn og unge skal sikres medvirkningsmuligheter i arealplanlegging. Dette skal gjennom samfunnsdelen også gjelde alle andre planer som kan påvirke deres hverdag.

Innen oppvekstsektoren er det flere områder hvor man ser utfordringer fremover. I barnehage og skole er det en utfordring å rekruttere og beholde kvalifisert personell, strengere kompetansekrav utløser behov for langsiktige planer for kompetanseutvikling av ansatte i sektoren. Endringer i bosetting i kommunen påvirker også oppvekstsektoren. Kommunens vedtak om bosetting av flyktninger utløser et behov for kvalifisert personale i barnehage og skole som ivaretar opplæring av et økende antall fler- og minoritetsspråklige barn og unge.

Gode oppvekst og læringsmiljø for barn og unge er en utfordring som krever et langsiktig og systematisk arbeid. Tiltak og samarbeidprosjekter er allerede igangsatt, men dette vil i tiden fremover kreve stort fokus i hele sektoren. Dette utløser også et behov for tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid innad i kommunen. Fokus på gode oppvekst og læringsmiljø betyr også langsiktige planer for ivaretagelse av lokaler og uteområder.

Gjennom de siste nøkkeltallsanalyser ser rådmannen at det er områder innenfor opplæringen som er utfordrende. En av de største utfordringene er spesialundervisningen som er lovpålagt, og krever store ressurser. Når det gjelder spesialundervisning i grunnskolen, ligger Sør-Varanger kommune høyere enn landsgjennomsnittet. Frafallet i videregående skole er fortsatt høyere enn landsnivået, men det er lavere enn de to foregående år.

En annen utfordring er en skolestruktur som har stor geografisk utstrekning. I dag er om lag 90 % av elevene tilknyttet skolene i Bjørnevatn, Hesseng, Kirkenes og Sandnes. Dette gir kommunen en skolestruktur hvor vi har noen store skoler i sentrum, mens skolene i distriktet har relativt få elever. Dagens skolestruktur gir i snitt høye kostnader per elev for å kunne opprettholde et faglig og sosialt forsvarlig opplæringstilbud for alle elever. Sårbarheten som oppstår med slike små skolemiljøer bør derfor også vurderes som en del av utfordringsbilde.

Planbehov

Tidligere har man hatt egne adskilte planer for barnehage og skole. Man ønsker å samle disse planene i en samlet plan, slik at man får bedre oversikt over barnas oppvekst som helhet.

Det er behov for å utarbeide en strategisk plan som omfatter oppvekst som helhetlig område. Per i dag foreligger det ingen strategisk oppvekst plan. Planer for oppvekstområdet har som nevnt tidligere vært adskilte planer for henholdsvis barnehage og skole.

Fra nasjonalt hold har barnehage og skole vært igjennom flere satsinger som har bidratt til utvikling. Det er et stort fokus på faglig og sosialutvikling for barn og unge. For å imøtekomme både nasjonale føringer og kommunens egen visjon og målsetting er det viktig å se strategisk på oppvekstområdet i en samlet plan for barn og unge.

Prioriteringsområder:

- Kvalitet i tjenestetilbudet,
- Barn og unges fysiske og psykososiale læringsmiljø,
- Opplærings- og utdanningsarenaer,
- Folkehelse for barn og unge,
- Samarbeid med foresatte.

2.1.3 Helse, omsorg og velferd

I Folkehelsemeldingen - Mestring og muligheter Meld. St. 19 (2014-2015) settes det fokus på en folkehelsepolitikk som skaper muligheter, og med den legges sentrale føringer for helse, omsorg og velferdssektoren.

Regjeringen vil styrke det forebyggende helsearbeidet. Psykisk helse skal få en større plass i folkehelsearbeidet, arbeidet med livsstilsendring skal få en ny og mer positiv vinkling, og det gis

signaler om at det er behov for å utvikle en ny og moderne eldrepolitikk som retter oppmerksomheten mot betydningen av aktiv aldring.

Den demografiske utviklingen i Sør Varanger kommune har i hovedtrekk stor likhet med den generelle utviklingen i landet. Det er endringer i befolkningen med hensyn til utvikling av eldrebefolkningen som gir de største endringer og utfordringer fremover i Sør-Varanger. De «yngre eldre», gruppen 67-79 år er i rask vekst fram mot 2025. Aktiv omsorg, forebygging, frivillighet er begreper som er sterkt knyttet til statlige signaler for fremtidens helse- og omsorgsoppgaver.

Målet er å utvikle av en folkehelsepolitikk som skaper muligheter og forutsetninger for at hver enkelt av oss kan mestre eget liv. Det er spesielt viktig å rette innsatsen mot på barn og unge og eldre. Folkehelsearbeid handler både om å fremme livskvalitet og trivsel, gjennom deltakelse i sosialt fellesskap som gir tilhørighet og opplevelse av mestring, og om å redusere risiko for sykdom, funksjonsnedsettelse, psykiske og sosiale problemer. Tiltak for å fremme psykisk helse og forebygge ensomhet er en viktig del av folkehelsepolitikken, det er viktig å mobilisere til felles innsats sammen med frivillig sektor for å forebygge ensomhet og bidra til sosial støtte. En trygg og god helse-omsorgstjeneste skal bidra til god helse og forebygge sykdom.

Utfordringer

Kommunen har på bakgrunn av manglende antall høyskoleutdannet personell over tid hatt behov for kjøp av vikartjenester og når det gjelder å dekke behovet for spesielt krevende omsorgsoppgaver kreves det spisskompetanse som dekkes ved kjøp av tjenester. Det er utfordrende å rekruttere det nødvendige antall fagpersoner innen flere fagområder.

Lederskap as gjennomførte i 2013, i samarbeid med kommunen, en analyse av helse- og omsorgstjenesten. Utgangspunktet for undersøkelsen var generelt behov for gjennomgang av tjenestene for å vurdere utfordringer og muligheter for å møte framtidens helse- og omsorgsbehov, samt spesifikk behovet for å redusere kostnadsnivået.

En egen enhet for tildeling og koordinering av tjenester ble opprettet 01.01.16, dette blant annet for bedre å kunne ivareta juridiske prinsipper som legalitetsprinsippet, likebehandling og ivareta brukeren rettssikkerhet. – «Når dette skal gjøres samtidig med at enhetene opprettholder sin selvstendighet og ansvarlighet må det utvikles et samhandlingsmønster mellom enhetene i sektoren og tildelingskontoret som er gjensidig forpliktene. I praksis handler dette om å komme fra mitt til vårt» (Lederskap as:2013).

Gode IT-systemer er viktige verktøy for å øke kvalitet, pasientsikkerhet, effektivitet og ressursbruk. For å øke muligheten for at kommunen skal være i stand til å møte fremtidens omsorgsbehov bør det vurderes å etterstrebe det å legge til rette for tilpasninger og økt bruk av velferdsteknologi. Det er også økende behov for at kommunen har oppdaterte og egnede internkontrollsystemer for

rapportering og grunnlag for kvalitetsutvikling, dette for å være i stand til å møte dagens og morgendagens krav.

Planbehov

Kommunen har behov en strategisk plan for sektoren for hele, omsorg og velferd. Denne forankres i planstrategien, med grunnlag i sentrale føringer for helse- omsorg og velferdssektoren, lokale tilpasninger, analysen (Lederskap as:2013) og kommunens økonomiske situasjon.

Fokuset i planarbeidet må også være å fokusere på konkrete tiltak som anses strategiske for å få en fornyelse og videreutvikling av virksomheten helse- og omsorg. Hvor mye kommunen velger å satse på planlegging vil være et viktig veivalg. Analysen (Lederskap as:2013) er gitt til å danne grunnlag for verdidebatt og videre veivalg.

Analyse av helse- omsorgstjenestene 2014, forslår blant flere, vurderinger med hensyn på:

- Organisatoriske tiltak; kartlegging mulighet for utvidelse av stillinger (fra deltid til heltid), rekrutteringsrutiner, kompetanseplan mv,
- Systemnivå; involvering, turnuskunnskap, kompetansebygging mv,
- Veivalg; vurdering av vektlegging aktiv omsorg og forebygging, mye til få eller mindre til flere, sterkere prioritering og styring - antall institusjonsplasser/formål institusjonsplasser, demografi- hvordan møte demografi/prioritere tiltak, videreutvikle institusjon vs hjemmebasert, satse på planlegging og strategi, plan for frivillig sektor, strategisk helse, omsorg og velferdsplan mv.

2.1.4 Alkoholpolitisk handlingsplan

I alkoholloven er det krav om at det ved hver kommunestyreperiode skal utarbeides en alkoholpolitisk handlingsplan som skal følge kommunestyreperioden og revideres hvert 4 år. Denne planen skal ta utgangspunkt i kommunens rusmiddelpolitiske plan på alkoholområdet.

Her settes vilkår for, og reguleres, alle salgs – og skjenkebevillinger i kommunen i henhold til alkohollovens bestemmelser. Nytt for denne perioden vil være at man i større grad tar med mer overordnede perspektiver på området.

Utfordringer

Det kan stilles spørsmål ved hvor «realistisk» de alkoholpolitiske retningslinjer har vært og i hvor stor grad det har vært egnet som et styringsverktøy. For eksempel har Sør-Varanger kommune særlig

mange salgsbevillinger, 50 stykker i sist periode, og spørsmålet er om dette kan regnes som et «tak» på antall bevillinger.

I den rusmiddelpolitiske handlingsplanen står det at man særlig skal ta hensyn til begrensning i tilgang på alkohol der hvor barn og unge ferdes. Det er også viktig at man tar tak i det generelle folkehelseperspektivet når det nå skal utarbeides en ny alkoholpolitisk handlingsplan.

Ved flere skjenkekontroller i løpet av perioden har det blitt avdekket dårlig internkontrollrutiner på salgssteder.

Planbehov

Det er som nevnt et lovpålagt krav om å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan i forbindelse med ny kommunestyreperiode. Leder på servicekontoret leder arbeidet med utarbeiding/revidering av nye alkoholpolitisk handlingsplan. Det er satt ned en arbeidsgruppe bestående av medlemmer fra administrasjonen og utvalg for levekår. I tillegg var det et evalueringsmøte med bevillingshavere i september 2015 og deres erfaringer vil også bli bragt inn i arbeidet. Bevillingshavere vil også være høringsinstans før alkoholpolitisk handlingsplan oversendes til politisk behandling.

2.1.5 Idrett og fysisk aktivitet

Sør Varanger kommune forvalter et viktig tilbud tilknyttet idrettsanlegg/infrastruktur, nærmiljøanlegg og friluftsområder som er viktig for å stimulere til idrett og fysisk aktivitet. Planlegging som favner bredt innenfor aldersgrupper med blant annet fokus på barn og unge og folkehelse vil være viktig. Planlegging på dette området danner også grunnlaget for behandlingen av spillemiddelsøknader, hvor det utarbeides årlig en handlingsplan for dette formålet.

Utfordringer

Den gjeldende kommunedelplanen er spesielt orientert opp mot behandling av spillemiddelsøknader. Rådmannen ønsker at man ved en revidering har en bredere innfallsvinkel og at folkehelseperspektivet i forhold til fysisk aktivitet og helse blir særlig fremhevet.

Planbehov

Sør-Varanger kommune har per i dag en kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet for perioden 2006-2017, hvor det er et eget handlingsprogram for anlegg og aktiviteter for perioden, overordnet målsetning for idrett og fysisk aktivitet, beskrivelse av status på området, behovsanalyse og beskrivelse av de helsemessige fordelene ved fysisk aktivitet.

Det vil være behov rullere planen, med utgangspunkt i eksisterende plan.

Man vil i denne sammenhengen legge opp til en prosess hvor både det profesjonelle og frivillige miljøet får en stemme. Enhetsleder, folkehelsekoordinator, ledelsen i Barentshallene KF vil være sentrale aktører. Det samme vil idrettsrådet og andre aktører som er aktive i forhold til fysisk aktivitet og helse. Nærmere avklaringer rundt dette vil bli gjort ved planlegging av prosess og aktiviteter.

Det er ressurskrevende å skrive en kommunedelplan, og man må også legge opp til en god prosess som tar sikte på å gjøre gode prioriteringer.

2.2 Samfunns – og næringsutvikling

Utviklingen av Sør Varanger – samfunnet krever at man tenker helhetlig og klarer å forene ulike planområder. I denne sammenhengen vil det være viktig å fremme forholdet mellom næringsplaner og generell samfunnsutvikling, samt sammenkoplingen mellom arealer og aktiviteter. I forhold til det siste bør til eksempel ikke ønsket om en attraktiv by utelukke gode bo arbeidsmuligheter i distriktene. Dette er hensyn som må sees i forhold til miljø, naturmangfold og folkehelse.

2.2.1 Næringsutvikling

Forrige planperiode var lenge preget av et velfungerende og optimistisk næringsliv og svært lav arbeidsledighet. Det er fortsatt betydelig vekst i reiselivsnæringa, og nye oljerelaterte aktiviteter har også gitt mange nye arbeidsplasser, men for øvrig endra situasjonen seg dramatisk i 2015 da om lag 400 arbeidere ble direkte berørt konkursen ved Sydvaranger gruve AS. Samtidig ble lokalt næringsliv også påvirket av andre negative forhold som lav rubelkurs, stormaktssanksjoner og generell svak utvikling i verdensøkonomien.

Utfordringer

Hovedutfordringa etter konkursen er å sikre og styrke eksisterende næringsliv, samtidig som en må lykkes med å legge til rette for at både nye gründere og etablerte bedrifter velger å etablere og utvikle ny virksomhet her. En stor, ny utfordring blir å klare å beholde mest mulig av all fagkompetansen hos de ledige etter konkursen.

Rådmannen anser det som svært sannsynlig at Sør-Varanger i løpet av 2016 får status som statligomstillingskommune med tilførsel av ekstra økonomiske ressurser. Arbeidet med en omstillingsplan våren 2016 vil uansett gi et oppdatert bilde av muligheter og utfordringer med

tilhørende konkretisering av tiltak. En fremtidsretta og velfungerende omstillingsplan forutsetter at de ulike aktørene, både i offentlig og privat sektor, finner gode måter å samarbeide på.

Mer generelt er forutsigbare offentlige rammebetingelser, ikke minst mht. til arealforvaltning, vil alltid viktig for langsiktig næringsutvikling.

Planbehov

Kommunen har, i tillegg til kommuneplanens samfunnsdel, hatt flere planer for ulike næringer. I 2015 ble kommunedelplan landbruk (jordbruk, skogbruk og reindrift) rullert, samtidig som det ble vedtatt en ny sektorplan for reiseliv. Førrige planstrategien la i tillegg opp til at det også skulle utarbeides en strategisk næringsplan, uten at det ble gjort.

I en situasjon med både begrensede planleggingsressurser og økonomiske ressurser til å følge opp ambisiøse sektorplaner for hver enkelt næringssektor, mener rådmannen det er bedre med *en* overordnet plan som favner alle næringer. Planen kan i stor grad bygge på kommunens omstillingsplan. De ulike næringene, som f eks reiseliv, kulturnæring, industri, landbruk, handel osv., vil der synliggjøres i egne kapitler. Forslaget bygger på at vedtatte sektorplaner innarbeides i næringsplanen før de fases ut.

For å sikre bred medvirkning og forankring, og ikke minst for å sikre god oppfølging, bør planen være en kommunedelplan som alltid skal følges av en handlingsdel som rulleres hvert år. Dermed vil det være lett å fange opp nye utfordringer og behov i ulike næringer.

2.2.2 Utviklingen av Kirkenes by

Kirkenes er en by i stadig endring og utvikling, og den siste større endringen var opprettelsen av Kirkenes handelspark oppe ved førstevann høsten 2015. Kvaliteter ved Kirkenes er blant annet at byen har gjenreisningsbebyggelse av nasjonal betydning gjennom Riksantikvarens NB-register, byen ligger nært sjøen, og Kirkenes er endeholdeplass for Hurtigruten.

Utfordringer

Kommuneplanens samfunnsdel påpeker at en videreutvikling av et sterkt sentrum er viktig for å tiltrekke seg innflyttere, spesielt ungdom. Man ønsker at ungdommer som reiser ut pga. skolegang etc. skal komme tilbake og etablere seg her. Derfor er det lagt føringer i samfunnsdelen om at man skal ta særlig hensyn til barn og ungdom sine behov og interesser i by og parkutforming.

Det er ønskelig at byutviklingen tar hensyn til nye samfunns- og næringsbehov, samtidig som at dette ikke svekker gjenreisningsmiljøet i byen. Dette igjen henger tett sammen med utfordringen om å holde liv i sentrum. Handelen i byen har blitt stadig mere spredt utover. Dette fører til at folk bruker bilen mer, samtidig som at det blir mindre liv i selve sentrumskjernen. Det trengs en debatt om hvordan man ønsker at Kirkenes by skal være, og fremstå i fremtiden.

Samfunnsdelen legger også opp til at Hurtigruten skal flyttes til selve sentrum. Dette er viktig med tanke på turisme og profileringen av byen.

Planbehov

Dagens sentrumsplan er en reguleringsplan fra 1997, der planavgrensningen strekker seg fra Malmklang i sør, til E6 i nord og vest, og til sjøsiden senter i øst. Det er behov for en ny byplan som tar for seg et større område av Kirkenes, og ser mer på hvilken utvikling man ønsker i de ulike delene av Kirkenes. Det er et behov for å gjøre Kirkenes mer attraktiv, og man ønsker å legge til rette for vekst gjennom både fortetting og bruk av nye areal. Det er også behov for å legge føringer for hvordan man ønsker byen skal fremstå estetisk, og hvordan den nye planen skal fremme bedre folkehelse.

Det trengs ressurser for å utføre medvirkningsarbeid og analysearbeid knyttet til hvordan man kan gjøre byen bedre for innbyggerne, og da særlig barn og unge. En god del av disse analysene kan gjennomføres av administrasjonen selv, men det er grunn til å tro at det også trengs ekstern bistand for eksempel når det gjelder målinger av støy og trafikk. Det vil være naturlig å se byplanarbeidet spesielt i sammenheng med vei- og trafikkplan, men også boligpolitisk handlingsplan må man se i sammenheng med byplanen.

Byplanen vil være en arealplan og må derfor uansett behandles etter plan- og bygningsloven. Hvorvidt om det er mest hensiktsmessig med en områdereguleringsplan eller en kommunedelplan er på dette tidspunkt ikke avklart.

2.2.3 Boligpolitikk

Boligpolitikk er et komplisert felt der den offentlige rolle ligger i å legge til rette for velfungerende boligmarkeder, samt hjelpe vanskeligstilte på boligmarkedet. Kommunen har hovedansvaret for gjennomføringen av boligpolitikken og har en viktig oppgave i å tilrettelegge for differensiert boligbygging slik at boligtilbudet er tilpasset samfunnsutviklingen for øvrig og spesielle utfordringsområder. I denne sammenhengen som nevnt under overskriften om folkehelse, ligger blant annet Sør-Varanger kommune noe høyere enn landet for øvrig i andelen barn som bor i husholdninger med lav inntekt.

Bolig blir i dag sett på som et av samfunnets viktigste velferdsgoder og kommunen har derfor også et særskilt ansvar for å skaffe boliger til vanskeligstilte på boligmarkedet.

Utfordringer

Kommunen sitter på mye kompetanse på hva som er de boligpolitiske utfordringene i Sør-Varanger. Det finnes imidlertid ikke finnes noen oversikt som gir et samlet utfordringsbilde for kommunen på dette området. Ansvar for boligpolitikken ligger på mange forskjellige enheter i kommunen og det er derfor et behov for større samordning.

Hovedansvaret for den generelle boligutviklingen ligger hos plan- og utviklingsavdelingen som har ansvaret for plan- og byggesaker. Det boligsosiale arbeidet ligger hovedsakelig hos boligøkonomisk rådgiver og teknisk drift i samarbeid med Stiftelsen Bolig Bygg, mens bosetting av flyktninger ligger hos flyktningetjenesten. Det er med andre ord et stort behov for samordning innad i kommunen for å sikre at de boligpolitiske utfordringene blir sett i sammenheng med hverandre.

Planbehov

Kommuneplanens samfunnsdel lister opp en rekke mål for boligpolitikken i Sør-Varanger. Kommunen har imidlertid ingen overordnet handlingsplan med konkrete strategier for å nå disse målene. Derfor trenger kommunen en målrettet og strategisk boligpolitisk handlingsplan som legger til rette for et enhetlig boligpolitisk arbeid både på administrativt og politisk nivå. Denne skal innehold en analyse av dagens boligpolitiske situasjon, fastsatte mål og en handlingsdel for måloppnåelse.

De arbeidsmessige ressursene for planarbeidet vil hovedsakelig gå til prosjektledelse og arbeid i arbeidsgruppa. Prosjektledelsen vil inngå som en del arbeidet til plan- og utviklingsavdelingen.

2.3 Infrastrukturen i Sør Varanger

Infrastruktur er en bred betegnelse som dekker ulike former for mobilitet og kommunikasjon.

Når man planlegger for infrastruktur er det mange hensyn som må tas underveis, og det vil også her være avgjørende for samfunnsutviklingen at man forener ulike hensyn gjennom samkjøring av planene som utformes i de ulike fagenhetene.

2.3.1 Havneområder

Kirkenes havnevesen skal ivareta de administrative og forvaltningsmessige oppgaver Sør-Varanger kommune har etter havne- og farvannsloven, sørge for rasjonell og effektiv havnedrift, og bidra til havnerelatert utvikling. Oppgavene innebærer myndighetsutøvelse og forretningsmessig virksomhet, og finansieres ved avgifter og vederlag. Det tilbys havnerelaterte logistiktjenester i et konkurranseutsatt marked både regionalt og internasjonalt. De viktigste markedene er bulk-, petroleums-, passasjer/reiseliv-, stykkgoods og fiskeri. Det er havneanlegg i Kirkenes, Jakobsnes, Lanabukt og Bugøynes. I 2015 var det 1289 registrerte anløp med en samlet bruttotonnasje på 16 300 000 tonn.

Utfordringer

Hovedutfordring innenfor logistikk er å møte en forventet sterk vekst i etterspørselen etter gode maritime logistikkjenester. Et logistikknutepunkt skal være et effektivt bindeledd i omlastingen av gods mellom ulike transportmidler, og krever et velfungerende transportapparat og terminaldrift med gode forbindelser og overføringsmuligheter mellom sjø, vei og bane. Tilrettelegging av nye maritime industriområder med gode havnefasiliteter med god fremkommelighet, reduserte avstandskostnader og rasjonell arealutnyttelse vil kunne bidra til å styrke konkurransekraften til næringslivet. Utviklingen innenfor fiskeri og oppdrettsindustri vil stille nye krav til lokalisering, tilgjengelighet, standard og kapasitet ved havneterminalene.

Planbehov

Eierskapsstrategi:

Det må etableres et strategisk styringsdokument som posisjonerer havnevirksomheten slik at den bidrar til en framtidsrettet utvikling både samfunnsmessig og næringsmessig regionalt og i Barentsregionen.

Det bør etableres havneplan som bidrar til:

- Å legge forholdene til rette for at lokale, regionale, nasjonale og internasjonale aktører benytter Kirkenes som logistikknutepunkt og servicehavn,
- Å sikre tilgjengelige arealer for framtidig utvikling av maritime næringer og havnefasiliteter,
- Å etablere et økonomisk fundament for videre utvikling av attraktiv havneinfrastruktur og tjenester, for brukere, næringslivet og samfunnet,

Visjon, strategier og målsettinger i to overnevnte dokumenter må realiseres i handlingsplaner:

- Markedsplan som bidrar til forretningsutvikling og kommersiell virksomhet,
- Investerings- og vedlikeholdsplan for havnerelatert infrastruktur som prioriterer rekkefølger,
- Virksomhetsplaner som sikrer målrettet og effektiv tjenesteproduksjon for myndighetsutøvelse, forretningsmessig virksomhet og beredskap.

2.3.2 Digital og fysisk infrastruktur for IKT

Sør Varanger kommune har de siste årene tatt del i en rivende utvikling innenfor IKT, både i utviklingen av kommunal digital plattform og i forhold til utbyggingen av fysisk infrastruktur for internetttilgang.

I forhold til det siste har Sør-Varanger kommune har også tatt rollen som bredbånd infrastrukturbygger, i egen regi og i samarbeid med lokale utbyggere. Kommunen framstår i dag på området som sin egen operatør i egen eid breibåndsnett framført til alle kommunale adresser og lokasjoner, med i all hoved sak fiberbasert overføring.

Kommunen ønsker fortsatt en progressiv utvikling mot digitale løsninger internt i kommunen og ut til befolkningen, samt å være en pådriver for videre infrastrukturbygging. Samhandling vil være viktig i et slikt arbeid, i forhold til øvrige offentlige og private tjenesteytere, og i tett dialogen med våre tjenestemottakere.

Utfordringer

Både publikum og næringsliv forventer moderne tjenester av kommunen, samtidig som kommunens ansatte forlanger moderne hjelpemidler som setter dem i stand til å yte relevante tjenester, som i hovedsak vil være digitalt baserte.

Sør-Varanger kommune ønsker fortsatt å bidra med kommunens egen infrastruktur i videreutviklingen av kommunens helhetlige breiband infrastruktur – også til næringsliv og privatpersoner. Denne utviklingen er, i Norge, basert på kommersiell utbygging. Imidlertid har Sør-Varanger kommune formulert flere ambisiøse mål om slik infrastrukturutvikling i sin kommuneplan fram mot 2026.

Planbehov

Dette feltet, digitalisering, har en svært rask faglig utvikling og kan være ressurskrevende. Sør-Varanger kommunes situasjon anses pr i dag som tilfredsstillende, men vurderes til å kreve overordnet strategi, planer og ressurser for den videre utviklingen.

Sør-Varanger kommune en strategi på området etter Kommunens Sentralforbund anbefaling til kommuner og fylkeskommuner i dokumentet «Digitaliseringsstrategi 2013–2016 for kommuner og fylkeskommuner». Sentralt i denne anbefalte strategien er tverrgående satsningsområder som «digital dialog», «strategisk ledelse og IKT», «kompetanse», «arkiv og dokumenthåndtering», «personvern, taushetsplikt og informasjonssikkerhet», «arkitektur og standardisering», i tillegg til sektorielle satsningsområder innen «helse og velferd», «oppvekst og utdanning», «plan, bygg og geodata». Alle disse områdene er i dag aktive områder i Sør-Varanger kommunes digitaliseringsutvikling.

Arbeidet inne dette feltet bør fortsatt styres, som i dag, av IT-avdelingen, i tett samarbeid med sektorene og enhetene for å oppnå en helhetlig prosess og utvikling. Hvor det bør tilføres en planleggingsressurs for etablering av en slik overordnet digitaliseringsstrategi tilsvarende 1/3-1/2 årsverk i 2016. Denne ressursen kan alternativt leies inn.

En overordnet plan bør også omfatte videre strategier i forhold til utviklingen av fysisk infrastruktur og utviklingen av bredbåndstilgang. Det siste anser man at vil være viktig i utviklingen av fremtidens verdiskapning og tjenestetilbud til befolkningen.

2.3.3 Veier og samferdsel

I Sør-Varanger er det både kommunale-, fylkes- og riksveier. E6 strekker seg gjennom kommunen og Kirkenes sentrum, og ender opp på Hurtigrutekaia i Kirkenes. Sør-Varanger har ikke hatt en egen samordnet plan for vei og trafikk tidligere. Men har hatt en trafiksikkerhetsplan (2010-2013) og hovedplan for vei (2012-2015), som var en mer handlingsrettet plan innenfor veivedlikehold. Samtidig som planstrategien blir utformet, arbeider Statens vegvesen med en KVV for Høybuktmoen-Kirkenes. Denne vil få innvirkning på vei- og trafikkforholdene i kommunen.

Utfordringer

Det er lagt føringer i kommuneplanens samfunnsdel om at man ønsker en fremtidsrettet innfartsløsning til Kirkenes. I tillegg vil man ha en styrking av vedlikeholdet på det kommunale, fylkeskommune og statlige veinettet.

Det er generelt et behov for å legge bedre til rette for syklende og gående, men dette er særlig gjeldene i Kirkenes. I byen er det særlig mange myke trafikanter, i tillegg til en god del biltrafikk. Man trenger å finne gode parkeringsløsninger i byen, samtidig som at man må gjøre det enkelt og trygt for alle trafikanter å finne frem. I dag er det mye parkering i gatene, noe som tidvis skaper problemer både for vedlikehold/brøyting og myke trafikanter.

Planbehov

Det er behov for en *kommunedelplan for vei og trafikk*. Denne skal legge føringer for hvordan vi ønsker den trafikale utviklingen skal være i kommunen. I denne planen er det viktig at man ser på løsninger for alle trafikantergruppene. Vei og trafikk er et felt som berører de fleste, og det trengs en bred medvirkningsprosess. I arbeidet med planen er det viktig å få avklart hvordan man ønsker parkering skal foregå og hvilke trafikantergrupper som skal prioriteres i de ulike gatene i Kirkenes. Det er naturlig at man ser arbeidet med denne planen i sammenheng med arbeidet for ny byplan. Det vil være nødvendig med midler til konsulentbistand, bl.a. når det gjelder målinger av støy og trafikk.

For å kunne søke på trafiksikkerhetsmidler, er det et krav om at man må ha *trafiksikkerhetsplan*. Kommunen trafiksikkerhetsplan gikk ut 2013, og må fornyes. Trafiksikkerhetsplanen krever involvering av bl.a. skoler, barnehager, befolkning og folkehelsekoordinator. Dette vil være en mindre temaplan, som skal være underordnet kommunedelplanen for vei og trafikk. Arbeidet med trafiksikkerhetsplanen må utføres i 2016, slik at man kan legge denne til grunn når man søker på trafiksikkerhetsmidler for 2017.

2.3.4 Vann og avløp

I Sør-Varanger er det ti kommunale vannverk og tre kloakkrenseanlegg. Vann og avløp er viktig infrastruktur i kommunen, og har mye å si både for folkehelse og miljøet.

Utfordringer

Hovedplan vann er kommunens overordnede plan for vannforsyningen. Hovedplanen skal angi hvordan kommunen skal oppfylle konkrete krav gitt i lover og forskrifter. Hovedplanen skal også legges til grunn for søknad om godkjenning av vannforsyningssystemene etter drikkevannsforskriften.

Den største utfordringen er at planene man har i dag innenfor vann og avløp er nesten tjue år gamle. Hovedplanene er dermed ikke ajour nok med samfunnsutviklingen som har vært i perioden og den vi ser for oss fremover.

I tillegg er kommunens hoved vannverk rundt 40 år gammel og må gjennomgås.

Reservevannkilder/reservannforsyning må også behandles i en ny plan.

Planbehov

Det trengs en ny, egen kommunedelplan for vann og en ny egen kommunedelplan for avløp. Disse planene skal oppdateres med tanke på endrede forutsetninger fra da de forrige planene ble laget. Dette innebærer blant annet oppdateringer i vann- og avløpsnett og nytt lovverk. Det vil være nødvendig med konsulentbistand, for å få planene oppdaterte med tanke på det siste innenfor VA-teknologien. Planene må utarbeides i nært samarbeid med flere fagenheter innenfor kommunen, slik at disse får eierskap til planene.

2.4 Miljø og klima

De siste årene har situasjonen på miljøvernområdet endret seg betraktelig. Det er fra regionalt og nasjonalt nivå blitt skjøvet flere oppgaver og forventninger ned til kommunene uten at ressurser følger med. Dette gjelder særlig områder som vannforskriften (forvaltning av Pasvik og Neiden vannområde), rovviltforvaltning (fellingslaget for rovvilt), myndighet innen motorferdsel i utmark (ny lokal forskrift) og en del andre oppgaver etter forurensningsloven (avfallsforskriften). Det er også forventninger om at kommunen skal delta i miljøprosjekter som andre aktører lanserer, deriblant internasjonalt samarbeid innen miljøovervåking og verneområder.

Utfordringer

Arbeidsoppgavene har blitt flere, jmf redegjørelsen over, samtidig med at ressursene på miljøområdet er halvert siden 2007. Samtidig vil det være kommunens oppgave å følge opp krav og forventninger som stilles. Det vil kreve mer ressurser innen fagområdet.

I 2010 ble Energi og klimaplan 2010-2020 vedtatt av kommunestyret. Den er ikke fulgt opp da vedtatte stilling som skulle knyttes opp mot planoppfølgingen ikke er opprettet.

Store oppgaver innen vannforvaltning og viltforvaltning venter også.

Planbehov

Det må tas stilling til om Energi- og klimaplanen skal følges opp i årene framover. På bakgrunn av dette, må det enten tilføres ressurser til å følge opp planen slik den foreligger i dag, eller så må planen revideres og tilpasses eksisterende ressurser. Det vil si at ambisjonsnivået må senkes betraktelig.

Energi- og klimaplanen griper inn i alle andre sektorer, og er også viktig for samfunnsutviklingen i kommunen framover.

2.5 Samfunnssikkerhet og beredskap

Som følge av den kommunale beredskapsplikten, skal den enkelte kommune utvikle en helhetlig ROS. Den overordnede målsetningen med kommunal beredskapsplikt er å ivareta befolkningens sikkerhet og trygghet.

I forlengelsen av dette, skal kommunen gjennom ROS-arbeidet få en bedre oversikt over, og økt bevissthet om, risiko og sårbarhet. I tillegg skal kommunen få kunnskap om hvordan risiko og sårbarhet kan håndteres for å styrke samfunnssikkerhetsarbeidet.

Det forutsettes et helhetlig perspektiv på analysen hvor kommunens samordningsrolle blir synliggjort. Kommunens samfunnssikkerhetsansvar på tvers av kommunens ansvarsområder samt samarbeidet med eksterne aktører skal også berøres.

Utfordringer

Helhetlig ROS er en lovpålagt plan, og ble i Sør-Varanger kommune sist gang revidert i 2014. Et tilsyn fra Fylkesmannen i Finnmark avdekket forbedringsbehov som Sør-Varanger kommune er pålagt å rette opp innen 1.4.2016.

Planbehov

All den tid Sør-Varanger kommune må lukke avvik og svare på bemerkninger etter tilsyn fra Fylkesmannen i Finnmark, er det behov for å revidere denne planen våren 2016.

Det er gjort mye godt arbeid man kan bygge videre på, men det er også behov for å legge til nye uønskede hendelser.

ROS-arbeidet skal:

- Identifisere uønskede hendelser som kan komme til å skje,
- Angi sannsynligheten for at hendelsen kan inntreffe,
- Angi ulike sårbarheter som kan påvirke sannsynlighet og konsekvenser,
- Å beskrive hvilke konsekvenser hendelsen kan få,
- Beskrive tiltak som kan redusere sannsynligheten for uønskede hendelser og/eller redusere uønskede konsekvenser hvis uønskede hendelser inntreffer.

Tabell over Planbehov

Ny plantabell for kommende periode:

Nye planer 2016-2019	Plantype	Oppstart	Ferdigstilling	Kommentar	Ansvarlig Styringsgruppe
Areal planer					
Kommune-planens arealdel	Kommuneplan		Vår 2016		Utvalg for Plan og Samferdsel
Byplan Kirkenes	Arealplan	2016	2016		Utvalg for Plan og Samferdsel
Kommunedelplan					
Strategisk næringsplan	Kommunedelplan	2016	2016		Utvalg for Miljø og Næring
Strategisk oppvekstplan	Kommunedelplan	2016	2017		Utvalg for Levekår
Strategisk Omsorgsplan	Kommunedelplan	2016	2017		Utvalg for Levekår
Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet	Kommunedelplan	2016	2017		Utvalg for Levekår
Hovedplan for vei og trafikk	Kommunedelplan	2016	2017		Utvalg for Plan og Samferdsel
Hovedplan vann	Kommunedelplan	2017	2019		Utvalg for Plan og Samferdsel
Hovedplan avløp	Kommunedelplan	2017	2019		Utvalg for Plan og Samferdsel
Tema eller sektorplaner					
Energi- og klimaplan	Temaplan	2017	2018		Utvalg for Miljø og Næring
Boligpolitisk handlingsplan	Temaplan	2016	2016		Formannskapet
Digitaliseringsplan	Temaplan	2016			Formannskapet

Helhetlig ROS	Temaplan	2016	2016	lovpålagt	Utvalg for Levekår, Utvalg for Miljø og Næring, Utvalg for Plan og Samferdsel
Alkoholpolitisk handlingsplan	Tema	2015	2016	Lovpålagt (retningslinjer)	Utvalg for Levekår
Havneplan	Sektorplan	2017			Havnestyret

Gjennomføring av forrige planstrategi:

	Fremtidige planer	Eksisterende planer som skal inngå i større planverk	Fremtidig Status	
<u>Sektorplaner</u>				
Ny plan	Strategi for omsorgstjenesten 2022	- Rehabilitering og rehabilitering 2008-2011 - Rusmiddelpolitisk handlingsplan - Plan for psykisk helsearbeid i Sør-Varanger 2007-2010	Kommunedelplan	Gjennomført
Ny plan	Oppvekstplan for Sør-Varanger kommune	- Barnehageplan 2008 – 2012 - Kulturskoleplanen 2004	Kommunedelplan	Ikke lagd i denne perioden
Rullerende plan	Skolestruktur "da klokka klang, så fort vi sprang..." 2004		Kommunedelplan	Ikke rullert
Rullerende plan	Arbeidsgiverstrategi for Sør-Varanger kommune		Kommunal plan	Ikke gjort noe med i denne perioden
<u>Kommunale planer</u>				
Ny plan	Kommunale veier og trafikksikkerhetsplan	- Plan for trafikksikkerhet for Sør-Varanger	Kommunedelplan	Ikke lagd ny i denne perioden

		kommune - Tilstandsregistrering og veiplan		
Ny plan	Reiseliveplan for Sør-Varanger kommune		Kommunedelplan	Gjennomført, men ble en masterplan
Ny plan	Strategisk Næringsplan		Handlingsplan	Ikke laget
Rullerende plan	Boligpolitisk handlingsplan + 2009-2012		Kommunedelplan	Ikke lagd ny i denne perioden
Rullerende plan	Klima- og energiplan 2010 - 2013		Kommunedelplan	Ikke gjort noe med i perioden
Rullerende plan	Kommunedelplan for Idrett og fysisk aktivitet 2006 – 2017		Kommunedelplan	Ikke gjort noe med i denne perioden
Rullerende plan	Landbruksplan for Sør-Varanger kommune 2006 - 2009		Kommunedelplan	Rullert
Rullerende plan	Geodataplan for Sør-Varanger kommune		Kommunal plan	Ikke lagd, ble ikke nødvendig å lage
<u>Kommuneplanens arealdele</u>				
Nye planer	Kommunedelplan 1,2,3 og 4 for Sydvaranger gruve AS		Kommunedelplaner	Planprogram er blitt fastsatt. Plan lagt i bero inntil videre.
Ny plan	Veiløsning for Kirkenes-halvøya		Kommunedelplan	Kommunedelplan for Tømmerneset går inn på dette